

NOEMÍ MARSÍÑACH LOPEZ

FRANCISCO MARSÍÑACH

de pagès a soldat

4T D'ESO

CURS 2023-2024

INSTITUT ESCOLA D'OLIANA

TUTORA: MARTA MICHANS MARQUILLES

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
OBJECTIUS	6
PROJECTE D'INVESTIGACIÓ	7
1. ANTECEDENTS DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA	7
2. ANYS PRE-GUERRA D'EN FRANCISCO MARSÍÑACH GIRALT	8
3. INTRODUCCIÓ A LA GUERRA CIVIL	9
3.1 Francisco Franco	10
3.2 Els bàndols	11
3.3 Ajuda externa	13
4. EL PAS D'EN FRANCISCO PER LA GUERRA	14
5. LA VIDA ALS POBLES DURANT LA GUERRA CIVIL	19
6. LA REPRESSIÓ CAP ALS REPUBLICANS	20
6.1 La repressió viscuda pel Francisco Marsiñach	21
7. LA VIDA D'EN FRANCISCO DESPRÉS DE LA REPRESSIÓ	24
PROJECTE DE CREACIÓ	26
CONCLUSIONS	26
NOTA D'AGRAÏMENTS	29
ANNEXOS	31

«En lo pasado está la historia del futuro»
Juan Donoso Cortés

INTRODUCCIÓ

Conèixer el passat és una necessitat que desperta interès en tothom, sigui amb més o menys intensitat. L'enteniment d'on provenim, la rememoració d'esdeveniments passats o la conservació de coneixements per a les pròximes generacions, són algunes de les raons per investigar el passat.

En general, restaurar la memòria i conèixer el passat és essencial per comprendre el present que estem vivint i crear un futur millor. La memòria permet recordar errors que no es poden tornar a repetir i d'aquesta manera evitar situacions de tensió o conflictes. Recordar obre el camí per avançar com a societat, aprenent de les errades comeses o utilitzant l'experiència passada.

Diverses opcions permeten reviu la memòria i transmetre i expandir la història, una d'elles és l'oral. Donald A. Ritchie (2015) ens diu que la història oral guarda memòries i comentaris personals amb significat històric que van passant de persona en persona. Però aquesta és massa dinàmica i creativa per ser completament descrita en una sola definició. Per cada regla, hi ha una excepció que ha funcionat.

A Espanya la necessitat de recordar el passat, especialment la Guerra Civil i el Franquisme, augmenta amb els dubtes de les noves generacions i la manca de respostes, ja que mai s'ha recuperat la memòria d'aquells temps. La recuperació de la memòria és crucial per poder donar justícia a totes les víctimes silenciades durant aquell període. És imprescindible treure a la llum les greus violacions dels drets humans comeses durant la Guerra Civil i la dictadura franquista que no es poden tornar a repetir. Tal com defèn la Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica, "el conocimiento de nuestro pasado reciente contribuye a asentar nuestra convivencia sobre bases más firmes, protegiéndonos de repetir errores del pasado". També parla del reconeixement, la reparació i dignificació de la memòria de totes les víctimes del cop d'Estat, la Guerra d'Espanya i la dictadura franquista. Tal com menciona aquesta llei, la història no es pot construir des de l'oblit i el silenciament dels vençuts.

En el municipi d'Oliana, la memòria oral destaca com l'única supervivent de la Guerra Civil. Tal com podem veure en l'estudi de "Les fosses comunes de l'Alt Urgell" del Pau Chica (2022), esmenta diverses vegades l'ús de la memòria oral per realitzar la recerca d'informació en la localitat.

Recuperar el passat del poble permet treure a la llum tot el sofriment viscut pels seus habitants que mai ha estat explicat. D'aquesta manera es poden fer conèixer les històries oblidades de totes les persones que van anar al front i que han quedat en l'oblit. Aquestes memòries encara estan presents en el poble d'Oliana i necessiten ser vistes i/o escoltades per tothom.

Des del meu punt de vista fer memòria és essencial per aprendre i millorar a partir dels errors passats utilitzant l'experiència ja obtinguda. A partir d'aquest punt, es necessita recuperar la memòria per continuar evolucionant, ja que fins que no queda ben assolit i aclarit tot el que ha passat és molt complicat avançar.

Per fer aquest projecte, jo he escollit centrar-me en un tema més personal. En aquest cas el meu besavi, en Francisco Marsinach Giralt. He escollit aquest tema, ja que ell va participar com a tinent republicà en la guerra.

Des de petita, els meus padrins m'han explicat que un familiar meu va participar en la guerra i a mi sempre m'ha interessat molt. Però mai m'han explicat molt més, ja que en la meva família mai s'ha parlat sobre aquest tema. És per això, que he trobat oportú fer aquest treball sobre ell, per poder investigar i saber tot allò que ha quedat en l'oblit d'aquella època i poder apropar-me una mica més a qui va ser el meu besavi.

Aquest treball no em servirà únicament per informar-me a mi mateixa, sinó que també servirà per poder ensenyar als seus fills i nets tot allò que ell mai va poder explicar.

El treball s'estructura de la següent manera: primer veurem els objectius i tot seguit continuarem amb el Projecte d'Investigació. Aquest es troba ordenat de manera cronològica començant amb els antecedents de la Guerra Civil Espanyola i els anys preguerra d'en Francisco Marsinach Giralt. Posteriorment, veurem a la Guerra Civil, on es parla de la introducció d'aquesta, a més de la figura de Francisco Franco, els bàndols

i l'ajuda externa. També s'explica el pas d'en Francisco Marsinach per la guerra i la vida als pobles durant el conflicte. A continuació, es parla de la repressió cap als republicans i, específicament la d'en Francisco. Finalment, veurem la vida d'en Francisco després de la repressió. Després hi consta el Projecte de Creació, en el que s'explica quina és la meva creació i el perquè d'aquesta elecció. Tot seguit, es poden veure les conclusions d'aquest treball i els agraïments. Finalment, es podrà veure la bibliografia.

OBJECTIUS

Els objectius del meu projecte són els següents:

- Definir i explicar la vida d'en Francisco Marsinach Giralt en temps de guerra: com va començar tot, com va transcorre i finalment com va acabar.
- A partir de la seva vida, descriure com era la realitat durant la Guerra Civil.
- Difondre aquesta realitat entre la població d'Oliana.
- Crear consciència sobre el que vivien i com vivien les persones durant la Guerra Civil. No només els que anaven al front, sinó també com era la vida dels que es quedaven a casa.
- Establir vincles amb la població més gran d'Oliana a partir d'entrevistes per poder trobar informació d'aquells temps.
- Per acabar, apropar la història del meu besavi als seus familiars.

PROJECTE D'INVESTIGACIÓ

1. ANTECEDENTS DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Entre l'any 1900 i el 1936, Espanya es veia afectada per molts anys d'endarreriment social i econòmic en respecte als demés països del seu voltant, tal com ens informa un article de l'Institut Nacional de Tecnologies Educatives.

L'Institut Nacional d'Estadística defineix la població espanyola l'any 1900 en dinou milions de persones de les quals, tal com afirma Pierre Broué (1988), vuit milions vivien en la pobresa, és a dir, que el seu treball únicament els assegurava la subsistència. Aquest grup incloïa als obrers agrícoles, els obrers de la indústria, els miners i els petits propietaris rurals.

L'economia espanyola a principis del segle XX estava estretament vinculada amb l'agricultura. Tenint a Barcelona i Madrid com les ciutats més poblades i com els dos grans nuclis urbans on es feien i desfeien els conflictes polítics, la majoria de la població residia en petits municipis com, per exemple, Oliana.

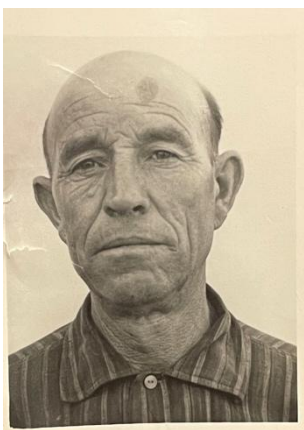
Oliana, l'any 1900 era un municipi de l'Alt Urgell amb aproximadament 1000 habitants. Situat en una cruïlla de camins entre el Solsonès, l'Alt Urgell i el Pallars Jussà, la seva situació geogràfica clau provocava que aquesta zona fos d'especial interès en moments de conflicte, tal com ens comenta Pau Chica (2022). A més, Oliana era una localitat amb activitat agrícola, on la gent treballava en el camp o en el bosc.

Degut a la crisi entre 1920 i 1921, molts espanyols es van veure obligats a emigrar. A nivell intern, milers de persones es van traslladar del camp a la ciutat

per treballar en les fàbriques, provocant un creixement significatiu en les ciutats.

Tal com ens afirma l'Enciclopèdia d'Humanitats, a partir de la primera dècada de 1900, Espanya estava coronada pel rei Alfonso XIII. L'any 1923, Miguel Primo de Rivera va instaurar una dictadura militar amb el suport del Monarca. Al finalitzar la dictadura, Alfonso XIII es va exiliar cap a França a causa de l'inici de la Segona República el 1931, la qual va durar fins el 1939 amb Alcalà-Zamora i Azaña com a caps d'estat. Durant aquest període, el govern va impulsar reformes en els àmbits polític, econòmic i social, incloent-hi la separació de l'Església i l'Estat i l'expropiació de terres pertanyents a grans terratinents.

A l'inici de 1936, es van convocar eleccions i va sortir guanyador el Front Popular, coalició d'esquerres. Poc després de la victòria d'esquerres, es va produir una sèrie d'atacs i accions terroristes, així com mobilitzacions de grups que volien desestabilitzar el govern. El que va triomfar va ser la "Falange". Aquest va ser el grup que el 17 de juliol de 1936 va realitzar un cop d'estat que va conduir a una Guerra Civil.

2. ANYS PRE-GUERRA D'EN FRANCISCO MARSINACH GIRALT

En Francisco Marsinach Giralt, fill de la Josefa Giralt i en Juan Marsinach, va ser un olianenc que va lluitar al front de la Guerra Civil en el bàndol republicà.

Va néixer el 1909 al Castell d'Oliana, zona situada al nord d'Oliana on antigament es trobava el poble.

Imatge 1. En Francisco Marsinach Giralt.

El Castell d'Oliana, del qual únicament queden algunes parets i les restes del poble medieval, va ser una construcció que es trobava al voltant de l'església romànica Sant Andreu del Castell. Aquesta era l'antiga capella del Castell,

formada per una capella que va ser consagrada com a església parroquial i el campanar.

En Francisco prové d'una família agrícola que es dedicava a conrear els seus propis aliments i a cuidar els animals del corral per sobreviure, ja que no tenien gaires riqueses.

Vivia juntament amb la seva mare, el seu pare i alguns dels seus germanastres més petits, en José i en Sebastian, qui també va participar en la Guerra Civil. Posteriorment, va néixer la seva germana petita, la Mathilde.

Va cursar els seus estudis on actualment es troba l'antiga Casa de la Vila, a la Plaça del Lledoner. Les classes estaven formades per nens i nenes de totes les edats i únicament hi havia un professor. Per desplaçar-se de casa a l'escola anava caminant, ja que no es podia permetre una bicicleta, tal com afirma la Sra. Lola Marsinach en l'entrevista realitzada sobre la vida d'en Francisco Marsinach Giralt.

Ell treballava a casa d'una família com a pagès i criat, tal com recolza el *document tres del registre 28126 de l'arxiu Tribunal Militar de Barcelona referent al Francisco Marsinach Giralt¹. La seva feina consistia en tallar arbres dels boscos que posseïa la família, recollir la llenya i portar-la a casa per així vendre-la. En aquells temps aquesta feina era coneguda amb el nom de "mosso".

3. INTRODUCCIÓ A LA GUERRA CIVIL

La Guerra Civil Espanyola, del 1936 al 1939, va ser el conflicte més sagnant i violent que l'Europa occidental havia experimentat des del final de la Primera Guerra Mundial. La Gran Guerra va actuar com un accelerador en la història i va marcar un abans i un després en la humanitat. Milers de civils i militars van

morir a causa de la guerra que es va convertir en una liquidació massiva a causa dels nous avenços científics i tecnològics.

El 17 de juliol de 1936 va esclatar la Guerra Civil Espanyola. Va ser un conflicte bèl·lic originat a causa d'una sublevació militar, encapçalada per Emilio Mola i Francisco Franco, en contra de les autoritats republicanes. Tal com comenta La Enciclopedia del Holocausto (2023), els rebels Nacionalistes van inculcar les seves idees en diverses àrees rurals on els confederats de Franco van assumir ràpidament el poder polític i van instruir la llei marcial. En altres zones, les revoltes es van trobar amb una forta oposició i alguns oficials espanyols van continuar lleials a la República i es van negar a unir-se a la sublevació. D'aquesta manera Espanya va quedar dividida en dos bàndols, el sublevat i el republicà.

3.1 Francisco Franco

Francisco Franco Bahamonde va ser un militar i dictador espanyol nascut a La Coruña el desembre de 1892. Després de participar en el cop d'Estat del 17 de juliol de 1936 i liderar la victòria de les forces sublevades contra la Segona República en la Guerra Civil, va instaurar una dictadura que perduraria fins a la seva mort, el 1975, i que donaria nom a tot un període de la història moderna d'Espanya: el Franquisme.

L'any 1936, va encapçalar l'aixecament militar preparat des del febrer en contra de la República espanyola, com a Generalíssim juntament amb Emilio Mola, José Sanjurjo, entre altres. Aquest cop d'estat va fracassar i per lo tant, va donar pas a una Guerra Civil.

Finalment, al 1939, va guanyar la guerra per la forta unitat militar i política de l'Espanya nacional, per l'alta moral de les seves tropes, per la qualitat i per l'oportunitat del suport alemany i italià i pels propis errors de la República. Un cop aconseguida la victòria -amb uns 300000 morts en fronts i rereguardes- va aconseguir el que s'havia proposat: liquidar a la República i implantar un nou

ordre polític. Així, Franco va fer de l'estat franquista una dictadura caracteritzada

per ser un règim d'ideologia ultranacionalista, catòlica i militarista que va tirar endavant mesures com la censura dels mitjans de comunicació, l'eliminació dels partits opositors i la creació d'un partit únic, el Moviment Nacional.

Finalment, Franco va morir el 20 de novembre de 1975, després d'una llarga i dolorosa agonia. Amb ell, va morir el franquisme: en contra de les seves previsions, el seu successor, el rei Juan Carlos I, va posar en moviment el procés de canvi que generaria la restauració de la democràcia a Espanya. El rei Juan Carlos I va ser escollit com a successor a causa que era el pròxim en la línia successòria. Era el fill de don Juan de Borbón i net d'Alfonso XIII, qui ja ha estat mencionat anteriorment.

3.2 Els bàndols

Un cop iniciat l'aixecament militar, Espanya va quedar dividida en dues faccions:

- **Les forces republicanes:** Estaven compostes pels sectors afins del govern constitucional, encapçalats pel Front Popular, amb Juan Negrín al cap. Estaven integrades pels partits republicans, com vindria a ser: la Unió Republicana o Esquerra Republicana, el Partit Comunista d'Espanya (PCE), el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), l'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i el Partit Nacionalista Basc (PNV). També comptaven amb el suport dels sectors anarquistes, sindicalistes i comunistes. Van ser recolzades per la pagesia, el proletariat i els moviments autonòmics bascs i catalans.

Van ser les zones més industrialitzades i desenvolupades com Cantàbria, Astúries, Madrid, el País Basc, Badajoz i tota la costa mediterrània des de Girona fins a Màlaga les quines van recolzar a la República.

- Les forces sublevades:** Representaven als grups monàrquics, terratinents, conservadors, l'Església i l'alta burgesia. S'oposaven a tot el que defenia el bàndol republicà i el seu principal objectiu era instaurar una dictadura militar. Es van organitzar entorn de l'alt comandament militar, que componia la Junta de Defensa Nacional i estava presidida pel Generalíssim Francisco Franco, nomenat Cap d'Estat de l'Espanya insurrecta. Aquesta facció estava composta dels moviments polítics conservadors com la Falange Espanyola o la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA). A més, va comptar amb el suport de l'Església catòlica i de les elits empresarials. L'aixecament militar va tindre èxit sobretot a l'Espanya interior, amb Castella i Lleó, Galícia, Aragó, Andalusia i també es van unir les Canàries i les Illes Balears.

Imatge 2. Mapa políticomilitar (per ciutats) d'Espanya després del cop d'Estat el juliol de 1936. (Guerra Civil Española, 2023)

3.3 Ajuda externa

Durant els primers dies de l'inici de la guerra, la República i els sublevats van demanar ajuda militar estrangera. Els republicans van buscar suport en la Gran Bretanya i França, però tots dos van signar un acord de no-intervenció en el qual es van sumar dues dotzenes de nacions, de les quals tres van violar obertament l'acord. Per una banda, la Unió Soviètica va proporcionar assessors militars, tancs i avions a la República, i per l'altra, l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista van proporcionar tot tipus de suport militar a Franco amb el qual ell va poder transportar les seves tropes del Marroc a territori espanyol per continuar l'atac.

Els atacs aeris comesos per aproximadament 5000 efectius de la força aèria alemanya van provocar bombardejos en les ciutats republicanes de les quals es pot destacar la ciutat basca Guernica, on van morir més de 200 civils. El pintor Picasso va pintar una obra d'aquest atac per, tal com afirma el Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (2023), deixar testimoni de l'horror que va suposar la Guerra Civil Espanyola, així com la premonició del que anava a succeir en la Segona Guerra Mundial.

Durant la guerra civil, més de 35000 homes i dones de 53 països diferents agrupats en les Brigades Internacionals, van acudir a Espanya en l'auxili del govern de la Segona República. Tal com defèn l'Asociación de Amigos de las Brigadas Internacionales (2023), tots els voluntaris estaven disposats a donar la seva vida per ajudar al poble Espanyol els drets i les llibertats del qual estaven sent amenaçades pel feixisme espanyol i europeu. Dels més de 35000 voluntaris, 9000 van deixar la seva vida en els camps d'Espanya.

4. EL PAS D'EN FRANCISCO PER LA GUERRA

Durant el període de la Guerra Civil, milers de civils van lluitar al front tan sublevat com republicà. Alguns van anar de manera forçada i els demés per voluntat pròpia. En aquest cas, el Francisco Marsinach va participar en el front republicà per voluntat pròpia durant tres anys.

En el moment en el qual esclata la guerra, en Francisco pertanyia a la filiació política d'esquerres i estava afiliat a la filiació sindical d'Esquerra Catalana, tal com apareix en el document 4 de l'arxiu Militar.

I N F O R M E

ANTERIOR AL MOVIMIENTO NACIONAL:

Filiación política	<i>Esquerrista</i>	Cargos
Filiación sindical	<i>Esquerra Catalana</i>	Cargos
Conducta	<i>Regular</i>	Ideas religiosas
Actuación	<i>Regular</i>	
Antecedentes familiares	<i>se desconocen</i>	

DURANTE EL MOVIMIENTO NACIONAL:

Filiación política	<i>Esquerrista</i>	Cargos
Filiación sindical	<i>Esquerra</i>	Cargos
Conducta	<i>buena</i>	
Actuación	<i>Ante el avance y existencia de la guerra (se declara que continúa)</i>	
Graduación en el Ejército enemigo	<i>Civil</i>	
Voluntario	<i>no</i>	Se le puede considerar
al Movimiento Nacional, no hostil o desafecto		<i>Esquerrista</i>
<i>Clase</i>	<i>21</i> de <i>Pro</i>	de 1939 - III Año

(Firma y sello)

Francisco Marsinach

Lida
Clase

Imatge 3. Document 4 de l'arxiu Militar on es veu redactada la filiació a la qual pertanyia en Francisco Marsíñach.

Segons el Diario Oficial de la Federación (2019), la qualitat d'afiliat a un partit polític, és aquella que s'atorga al ciutadà que, en ple ús dels seus drets politicoelectorals, es registra lliure, voluntària i individualment a un partit polític. En els anys anteriors a la Guerra Civil, hi havia diverses corrents ideològiques i polítiques com: els republicans, que incloïen una gran diversitat d'ideologies, des de republicans d'esquerra fins a republicans de dreta. També es podien trobar als socialistes, els comunistes, els anarquistes o la Falange Espanyola, els conservadors i monàrquics, els nacionalistes regionals i els militars.

La filiació sindical significa, segons el Banco del Conocimiento (2019), ser membre d'un sindicat. Quan un treballador decideix unir-se a un sindicat, es converteix en membre o afiliat d'aquesta organització. Alguns exemples de filiacions sindicals que es podien trobar a Catalunya en aquells moments eren: la Confederació Nacional de Treball, la Unió General de Treballadors o la Federació Anarquista Ibèrica.

En el cas del Francisco, ell pertanyia a l'Esquerra Catalana, un partit polític fundat a Barcelona l'any 1931. Aquest partit tenia una ideologia independentista catalana que es declarava d'esquerres i estava a favor de la República.

Catorze dies després d'haver estat iniciat el Moviment Nacional, tal com apareix al document tres de l'Arxiu Militar (1939), el susdit anant de casa cap a treballar, juntament amb en Domingo Codina, li van sortir al pas dues persones.

Un d'aquests dos individus, en Joan Orrit, era qui dirigia el fet i qui, segons apareix recollit en els documents, va obligar en Francisco a dirigir-se a l'església

per treure el Sants i les imatges del seu interior. Les va carregar en un carro i juntament amb altres habitants del poble ho van transportar fins als afores d'Oliana a una zona anomenada "Reixac", on les van descarregar i tot seguit les van cremar.

Durant la Guerra Civil Espanyola, es van dur a terme diversos disturbis anticlericals caracteritzats per la crema d'esglésies i convents o els assassinats, tal com afirma el diari Hispanidad (2021), de 13 bisbes, més de 4000 sacerdots, més de 2.000 frares i més de 200 monges a mans de socialistes i comunistes. La crema d'esglésies, documents o sants es deu a: l'anticlericalisme, degut a que, especialment anarquistes i comunistes, veien a l'església com una institució associada al poder conservador, aristòcrata i opressiu. La crema d'esglésies era considerada una forma de desafiar a l'església i als seus símbols de poder. En zones republicanes es van realitzar aquests actes com a resposta a la percepció de què l'església estava aliada amb sectors militars i conservadors que s'havien revoltat contra el govern militar.

Quinze dies després d'aquesta revolta, en Francisco va decidir anar voluntari al front, tal com afirmen els documents de l'Arxiu Militar (1940, p.10). Va prendre aquesta decisió, ja que es va quedar sense treball a causa de la guerra i va ser l'única opció que va veure viable. D'aquesta manera, el tretze d'agost de 1936 va viatjar cap a Barcelona, on es va allistar a l'exèrcit republicà.

Mentre es trobava a Barcelona, ell amb la unió d'un grup de milicians, es van dirigir a casa del mossèn d'Oliana que en aquells moments estava residint a Barcelona, per arrestar-lo. Quan van arribar a l'habitatge, el Sr. Cura no es trobava en el domicili, així que van decidir arrestar al seu nebot, en Ramon Pujol, a qui al cap de poc temps van alliberar. D'aquesta manera ens ho expliquen els documents de l'Arxiu Militar (p.17).

El 15 de setembre del 1936 va anar al front d'Aragó on es va quedar fins que aquest es va dissoldre a la primavera del 1938.

Imatge 4. Portada del diari “La Vanguardia” on es pot veure en el centre de tot, tercer per la dreta, a en Francisco Marsiñach Giralt el dia 4 d’octubre de 1936 al Front d’Aragó.

El front d’Aragó va ser una línia de guerra formada entre republicans i colpistes a les terres aragoneses que anava des del nord fins al sud del país. Durant l’estiu del 1936, la línia del Front d’Aragó es va formar com a separació entre les forces revoltades a Aragó i les que procedents de Catalunya i València es van aventurar

en territori aragonès. Això va dividir aquest territori en dues zones on durant els pròxims dos anys els enfrontaments bèl·lics no es detindrien.

El juliol de 1938, va anar a lluitar a la batalla de l'Ebre on va ser nomenat tinent de la "Tercera Compañía del quinientos veintiún Batallón, treinta y una Brigada, División número 30". Al novembre d'aquell any va arribar amb aquesta posició,

ja que el seu comandant, Vicente Martínez Luna, el va amenaçar en enviar-lo al "Batallón Disciplinario". Per tant, no va tindre més opció que acceptar.

Va durar molt poc en aquest càrrec, ja que al cap de poc temps els rojos van caure en la Batalla de l'Ebre .

La batalla de l'Ebre va ser la més llarga i sagnant de la Guerra Civil Espanyola. A l'hivern del 1937, va començar l'ofensiva de Teruel i va acabar al gener de l'any següent, quan capitulen les tropes republicanes. Un cop va caure Teruel, Franco va decidir bolcar tot el seu esforç bèl·lic en la regió aconseguint recuperar la ciutat al cap de poc temps, tal com ens explica El Debate (2023), permetent-lo arribar a l'Ebre aquell mateix any on es va dur a terme la Batalla de l'Ebre iniciada al 25 de juliol de 1938. L'exèrcit Popular Republicà va llançar una forta ofensiva en l'Ebre que es convertiria en el major enfrontament de la contesa espanyola. Finalment, el 16 de novembre d'aquell mateix any, els revoltats van obtenir la victòria i van continuar avançant.

Com he mencionat anteriorment, en Francisco va estar amenaçant en ser portat a un "Batallón Disciplinario". A l'iniciar-se la guerra, el bàndol revoltat va crear els primers batallons de treballadors dependents d'unitats militars, que més tard es van convertir en els batallons disciplinaris. Aquests van ser unitats de treballs forçats creats per integrar presoners de guerra de l'exèrcit republicà, amb l'objectiu de realitzar treballs forçats i represaliar a l'enemic.

En Francisco, un cop va retornar de la guerra, es va dedicar a fer algunes guàrdies com a soldat republicà pel poble fins que la guerra va arribar a la fi.

5. LA VIDA ALS POBLES DURANT LA GUERRA CIVIL

Durant la Guerra Civil, els pobles podien semblar refugis, però també podien arribar a ser rateres sense sortida on la por i la sang es van convertir en protagonistes.

La vida als pobles va ser molt difícil i es va veure molt afectada per la violència, la inestabilitat política i les privacions econòmiques.

En molts pobles, especialment aquells que es trobaven en àrees disputades, la violència va ser una realitat quotidiana. En un petit poble asturià, on l'any 1936 no tenia més de cinquanta habitants, quinze d'aquests van ser assassinats, set van anar a camps de concentració i un va ser exiliat, tal com ens informa el diari Público (2014).

En el cas del poble d'Oliana, tal com defèn en Pau Chica (2022), durant la guerra no es va realitzar l'assassinat de cap veí del poble. Encara que a nivell documental, es troben registrades diverses morts presumptament ocorregudes al municipi, tractant-se de soldats morts a causa d'accions de guerra.

Després de l'horror que va provocar la Guerra Civil va arribar la fam i amb ella la idea d'autarquia, per el que molts dels habitants del poble espanyol van haver

d'arriscar les seves vides i dedicar-se al contraban de cafè, aliments i altres objectes. Molta part de la població espanyola va realitzar el contraban amb Portugal, creuant la ratlla imaginària que separa els dos països, tal com ens explica Alicia Figueras a “Contrabando de Hambre” (2020). Per algunes famílies el contraban era l'única manera de subsistència per poder posar un plat de menjar en la taula.

Al poble d'Oliana, moltes famílies van passar per la mateixa situació i una d'aquestes era la de l'Encarnación Codina, la futura dona d'en Francisco Marsinach. Mentre en Francisco es trobava a la guerra, la Sra. Encarnación, tal com afirma

l'entrevistada Lola Marsinach, filla d'en Francisco i l'Encarnación, en l'entrevista realitzada per la redacció d'aquest projecte, feia “contrabando de hambre”, ja que no hi havia amb què alimentar-se. Portava pa i embotits d'Oliana cap a Barcelona i després tornava amb sucre o arròs. Traslladava els aliments en unes butxaques que es cosia ella mateixa a l'interior de la faldilla sempre amb l'angoixa i la por de poder ser descoberta i empresonada o assassinada.

Imatge 5. En Francisco amb la seva dona, l'Encarnación Codina.

6. LA REPRESSIÓ CAP ALS REPUBLICANS

“En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército rojo, han alcanzado las tropas Nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado.” (Francisco Franco, 1939).

D'aquesta manera era com el Generalíssim Francisco Franco anunciava la fi de la guerra l'1 d'abril de 1939. Aquest breu comunicat donava pas a gairebé quaranta anys de règim militar sota el comandament del general Franco.

El final de la guerra, va portar una dura repressió franquista que castigava als vençuts i a totes les persones sospitoses d'estar en contra de la dictadura. Centenars de milers de persones van ser víctimes de la violència retributiva i venjadora que contenia l'ampli catàleg de sistemes de persecució on es podia trobar des de la presó, passant per linxaments, fins la sentència de mort. En aquesta última, tal com deien les proclames franquistes: "Ni mucho menos todos los que murieron, lo fueron por delitos de sangre". La gran majoria ho van ser per motivacions polítiques, és a dir, que pertanyien a partits i sindicats d'esquerra i van ostentar algun càrrec públic. Tal com esmenta El País, més de 150.000 persones van morir en la repressió franquista. Aquest període va durar fins al 1975 amb la mort del general Francisco Franco.

6.1 La repressió viscuda pel Francisco Marsinach

En el cas d'en Francisco, l'inici de la seva repressió va començar a causa d'una denúncia per part d'un veí del poble que pertanyia al bàndol sublevat que va fer arribar a les autoritats que a Oliana es trobava un home que havia participat en el front republicà, tal com menciona l'entrevistada Lola Marsinach.

Pocs dies després del final de la guerra, en Francisco es trobava treballant com a "mosso" a casa de la família de la seva núvia, l'Encarnación Codina, ja que en aquells moments encara no s'havien casat. Tal com afirma la filla d'en Francisco en l'entrevista realitzada per la redacció d'aquest treball, en un moment, el pati i la casa en la qual estava treballant es van emplenar de soldats nacionals. En

Francisco en veure'ls va pensar que se l'endurien així que es va escapolir pel pati entremig dels soldats i es va anar a amagar a la Valldan, zona situada a uns 6 km de la població d'Oliana, on al cap de pocs dies el detindrien. En la casa, els soldats es van endur tot el que tenien: les mules de l'estable que utilitzaven per treballar al bosc, el menjar i els diners. En aquells moments, el pare de l'Encarnación era fuster i gràcies a la seva feina va aconseguir molts diners. Ell els guardava en un

sac per si en qualsevol moment eren necessaris, però amb la victòria i l'arribada del Franquisme, els bitllets i les monedes de la república es van tornar

inservibles.

Una llei de la d'en Francisco permetre a la franquista els béns dels

dictadura Franco va repressió expropiar republicans

vençuts durant i després de la Guerra Civil (Ibañez, 2021). Grups de falangistes, guàrdies civils i regulars -mercenaris marroquins- van procedir amb el registre i saqueig de centenars d'habitatges, entre els quals es va trobar el de l'Encarnación Codina.

Imatge 6. Bitllets pertanyents al pare de l'Encarnación Codina, durant el període de la preguerra i la guerra.

Un cop detingut, en Francisco va ser portat a la presó provincial de Jaca -localitat que es troba a uns 180 quilòmetres de Lleida- el maig de 1939, on va romandre fins al quatre d'abril de l'any següent, quan va ser traslladat a la presó provincial de Lleida. En aquesta va entrar amb trenta anys d'edat i va sortir el quinze de febrer de l'any 1943 amb trenta-tres, tal com afirma el document 46 de l'arxiu

militar. Tal com ens explica l'entrevistada Lola Marsinach, en Francisco va ser alliberat a la tarda del quinze de febrer i havia de tornar a Oliana caminant. A causa del llarg i dur viatge que tenia per davant durant la nit i que es trobava sense diners va decidir passar una altra nit a la presó. D'aquesta manera, no va marxar fins a l'endemà de ser alliberat.

Pel que fa a la sentència dictada, en un principi era una pena de trenta anys de reclusió major. L'any 1941, es va acordar que els fets realitzats pel Francisco Marsinach, no eren plenament un delictes, de tal manera que la seva pena va ser rebaixada dos graus. Finalment, el tretze de febrer de 1943 li van dictar la pena de dotze anys i un dia de reclusió menor, quedant en presó atenuada en el seu domicili.

En resum, en Francisco va passar tres anys, nou mesos i set dies empresonat. Un cop va ser alliberat, va haver de complir amb vuit anys, dos mesos i vint-i-quatre dies de presó atenuada. Per tant, va acabar de complir la seva pena el dos de febrer de 1951, tal com ens indica el document 47 de l'arxiu militar.

Imatge 7. Document 47 de l'arxiu Tribunal Militar de Barcelona referent a la liquidació de condemna pertanyent a en Francisco Marsinach Giralt.

LIQUIDACIÓN DE CONDENA

Militar: *Francisco Marsinach Giralt* Causa n.º *3150*

Ha sido condenado a la pena de (1) *12 años y 1 día*

Tiempo de detención, prisión preventiva o atenuada, sufrida a resultas de esta causa, que le es de total abono: (2) *Se reducida a Prisión el día 3 de Febrero de 1939*

Se debe firme la Sentencia el día *9 de Octubre de 1943*

Total abonable: *3 años 9 meses y 2 días*

Le resta por cumplir la pena *8 años 2 meses y 24 días*

Extinguida la pena el día *2 de Febrero* de *1951*

Se da a *19* de *Febrero* de *1943*

V.º B.º
El Jefe Militar
[Firma]

El Secretario,
[Firma]

Años	Meses	Días
11	11	31
3	9	2
8	2	24

Si hay conmutación de pena por otra, será esta última la que servirá de base para la liquidación. — La de reclusión perpetua se com. (Sigue el dorso)

7. LA VIDA D'EN FRANCISCO DESPRÉS DE LA REPRESSIÓ

Un cop va tornar a Oliana, es va casar amb l'Encarnación Codina, i el 1945 van tenir a la seva primera filla, la Lola Marsinach. Més tard, el 1949, van tenir al seu segon fill, en

Jordi Marsinach.

Imatge 8. En Francisco aguantant en braços a la seva neta, filla d'en Jordi Marsinach.

Durant el 1946 i el 1959 va treballar en la construcció i creació del pantà d'Oliana. Un cop finalitzades les obres, va començar a treballar per l'empresa Taurus, fundada a Oliana l'any 1962 per l'empresari i enginyer Francesc Betriu amb l'ajuda dels germans Escaler i en Josep Ixart (Taurus Group, 2019).

Durant la dictadura, Francisco Franco, a partir del Pla Hidrològic Nacional creat per Miguel Primo Rivera durant la Segona República, va dur a terme la creació de molts pantans repartits per tota Espanya. Un d'aquests va ser l'embassament d'Oliana.

El pantà d'Oliana és un embassament que pertany al riu Segre. Es troba situat entre els municipis d'Oliana, Peramola i Coll de Nargó, en la comarca de l'Alt Urgell. Aquest pantà va ser construït per les Forces Hidroelèctriques del Segre, aprofitant un escaló rocós que salva un desnivell i que, en aquest cas, es troba entre dues serres.

El projecte de construcció es va iniciar l'any 1935, però no va ser fins al 1946 quan les obres es van iniciar. El 1953, durant la construcció d'aquest, hi hagué un fort aiguat que va endarrerir les obres, però finalment es van acabar el 1956. La inauguració es va dur a terme el 30 de juny de 1959 amb la presència de Francisco Franco.

Imatge 9. Fotografia pertanyent a l'arribada de Francisco Franco al pantà d'Oliana per la seva inauguració. (El Confidencial, 2022)

Disset anys després d'aquest succés, l'any 1976, la vida d'en Francisco Marsinach Giralt va arribar a la fi amb seixanta-set anys. Estar clar que va deixar darrere seu una història sense explicar i que no ha estat mai investigada ni estudiada fins aquest moment, 48 anys després de la seva mort.

PROJECTE DE CREACIÓ

Per dur a terme la segona part del treball, el projecte de creació, he realitzat una biografia de guerra del meu besavi, en Francisco Marsinach Giralt, durant el període de

la Guerra Civil. Aquesta explica la seva experiència i com va viure la Guerra Civil Espanyola en el front de les tropes republicanes. La seva història està explicada a través de petits capítols en els quals ell narra el succeït en cada mes de la seva participació en el front.

La creació d'aquest projecte creatiu es deu a la necessitat de fer arribar l'experiència del meu besavi, especialment als seus familiars més propers. En el seu moment, no va ser capaç d'explicar les vivències viscudes al front, de tal manera que familiars com la seva filla, no coneixen pel que va passar. D'aquesta manera realitzar el treball permetrà donar a conèixer la seva història tant al seus familiars com al poble d'Oliana. La realització d'aquest, també crearà consciència sobre la vida al front, les decisions que havien de prendre o tot allò que sentien dins seu.

Per portar a la realitat el projecte, he requerit part dels documents del registre 28126 de l'arxiu Tribunal Militar de Barcelona referent al Francisco Marsinach Giralt i informació del susdit obtinguda mitjançant entrevistes a familiars propers.

CONCLUSIONS

Aquest projecte de memòria històrica ha estat una de les experiències més captivadores i enriquidores de la meua etapa educativa. M'ha permès endinsar-me en el món del passat i descobrir més, tant la història nacional com personal. He comprès tot allò que estava en l'aire sobre la Guerra Civil; les seves causes, el seu desenvolupament o la repressió exercida un cop finalitzat el conflicte. Aquest treball m'ha permès afegir noves

persones en el meu arbre genealògic i conèixer-les millor a partir de la seva història, la seva vida i els seus costums explicats a través d'entrevistes per familiars propers.

Referent als objectius proposats a l'inici d'aquest treball, he complert amb satisfacció la gran majoria d'ells. He explicat la vida d'en Francisco Marsinach des dels seus inicis, passant per la Guerra Civil fins a arribar als seus últims dies de vida. La seva història m'ha permès definir gran part dels aspectes més importants del conflicte com vindria a ser l'origen, els bàndols o la repressió final. Pel que fa a difondre la realitat viscuda i crear consciència, no ha estat possible realitzar-ho a causa que el llibre encara no s'ha fet públic. Pel que fa a establir vincles amb la població més gran d'Oliana a partir d'entrevistes, aquest treball ha estat l'indicat. La realització d'aquest treball, m'ha permès relacionar-me amb aquella generació amb la qual no estic tan acostumada a parlar. Fent d'aquest l'apartat més enriquidor de tot el projecte. Finalment, he pogut apropar la història del meu besavi a aquells familiars que no sabien gran part de la seva experiència en el front.

Durant la recerca d'informació, he anat aprenent i descobrint moments de la Guerra Civil que no eren tan coneguts per a mi. D'aquesta manera he conegut la situació d'endarreriment social i econòmic per la que estava passant Espanya a l'inici del segle XX. En aquells temps, la majoria de la població es trobava en petits pobles com, per exemple, Oliana, situat a la comarca de l'Alt Urgell. En Francisco Marsinach va ser un habitant d'aquest poble durant tota la seva vida. Com bé he mencionat en un dels apartats del treball, la seva família era pagesa i ell treballava com a "mosso" en una casa de la localitat. Amb l'inici de la guerra va perdre aquesta feina i l'única opció que va veure factible va ser allistar-se a les tropes republicanes de la Guerra Civil que just s'havia iniciat.

La Guerra Civil Espanyola va ser un conflicte bèl·lic que va enfrontar al bàndol republicà i nacional dirigit per Francisco Franco durant el 1936 i el 1939. L'inici del conflicte és degut a un cop d'estat fallit realitzat per una part de l'exèrcit en contra del govern de la Segona República Espanyola.

Durant la redacció del projecte, he descobert que en Francisco, un cop allistat a les files republicanes, es va dirigir al front d'Aragó on es quedaria fins la dissolució d'aquest.

Més tard va començar a lluitar a la batalla de l'Ebre, on va ser nomenat tinent fins que va desertar de les files roges.

A l'abril de 1939, la Guerra Civil va arribar a la fi amb la victòria de les tropes nacionals. En aquell moment es va iniciar la repressió en contra dels republicans a partir de penes de presó, linxaments o sentències de mort.

Com s'ha comentat anteriorment, en Francisco va ser empresonat a causa d'una denúncia per part d'un veí nacional del poble d'Oliana. Va estar empresonat durant tres anys fins que va ser alliberat i va complir una pena de presó atenuada en el seu domicili.

Un cop completada tota la sentència, es va casar i va tenir dos fills. Durant aquell temps va treballar en la construcció del pantà d'Oliana i per l'empresa Taurus.

Finalment, va morir al 1976 amb seixanta-set anys deixant una història sense explicar darrere seu.

Tota aquesta darrera informació obtinguda tindrà un impacte de consciència sobre el poble d'Oliana, de tal manera que donarà a conèixer una història viscuda durant la Guerra Civil. Això permetrà que habitants del poble es sentin identificats amb el que van viure els seus pares o els seus padrins durant aquest període, i es puguin arribar a imaginar pel que van passar els seus avantpassats.

M'agradaria destacar també que la realització d'aquest treball ha impactat sobre mi mateixa, majoritàriament, de manera positiva en diferents aspectes. En primer lloc, m'ha permès millorar la meua expressió escrita i enriquir el meu vocabulari, aconseguint una redacció més polida. Per altra banda, he descobert tot allò que era desconegut per a mi, no únicament de la Guerra Civil, sinó també de demés conflictes mundials i el sofriment posterior. Està clar que aquest projecte m'ha enriquit a mi mateixa a l'hora de realitzar treballs escrits, ajudant-me a gestionar el temps de manera correcta, a pensar i organitzar la seva estructura i a sintetitzar i resumir tota la informació que volia incorporar en aquest treball.

Tot aquest projecte m'ha ensenyat que el sofriment i l'esforç valen la pena per aconseguir els resultats esperats.

NOTA D'AGRAÏMENTS

En primer lloc, m'agradaria agrair l'ajuda, els consells, les propostes i la disponibilitat en qualsevol moment, a la meva professora Marta Michans Marquilles, qui ha supervisat en tot moment la realització d'aquest projecte. M'agradaria expressar el més sincer agraïment per fer possible l'elaboració d'aquest treball, per animar-me en tot moment quan no veia cap tipus de sortida al projecte i per orientar-me en els moments en els quals estava perduda.

A la Lola Marsiñach Codina, filla d'en Francisco Marsiñach Giralt, per informar-me de tot el que ella coneixia sobre la vida del seu pare abans, durant i després de la Guerra Civil.

A les meves companyes, Cristina Floruc, Ona Ginestà i Judit Boix, que també han realitzat el seu propi projecte, per animar-me sempre i per haver-me ajudat en tot el que han pogut.

Per últim, a la meva padrina, Carmen Viles Algue, que ha estat un pilar fonamental en la creació d'aquest treball, per informar-me sobre la història del meu besavi, animar-me i ajudar-me en tot el que estava en les seves mans.

BIBLIOGRAFIA

Broué, P. (1988). Antecedentes de la Guerra Civil. La situación económica y social de España durante la Segunda República. *Boletín Gerónimo de Uztariz*, 79-87.

Domingo, M. I. (2021). *Seguimos siendo culpables*. Universitat de València.

Fernàndez, P. C. (2022). Les fosses comunes a l'Alt Urgell. *Direcció General de Memòria Democràtica*.

Navarro, A. F. (Junio de 2020). Contrabando de Hambre.

Ritchie, D. A. (2015). *Doing Oral History*. Oxford University Press.

Asociación de Amigos de las Brigadas Internacionales. (2023). *Las BI*. Obtenido de Asociación de Amigos de las Brigadas Internacionales:
<https://www.brigadasinternacionales.org/las-bbii/>

Instituto Nacional de Estadística. (2001). *Los Censos de España del Siglo XX*. Obtenido de Instituto Nacional de Estadística:
[https://www.ine.es/censo2001/historia.htm#:~:text=La%20población%20censada%20en%20España,\(18.830.649%20habitantes\).](https://www.ine.es/censo2001/historia.htm#:~:text=La%20población%20censada%20en%20España,(18.830.649%20habitantes).)

Jefatura del Estado . (2022, 20 de octubre). *Ley de Memòria Democràtica*. Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado.

Kiss, T. (17 de Febrero de 2019). *Guerra Civil Española* . Obtenido de Enciclopedia de Humanidades:
<https://humanidades.com/guerra-civil-espanola/>

Leal, P. E. (2023). *Guernica*. Obtenido de Museo Nacional de Arte Reina Sofia:
<https://www.museoreinasofia.es/coleccion/obra/guernica>

Obiols, I. (21 de Octubre de 2002). Los historiadores cifran en 150.000 los muertos por la represión franquista. *El País*.

Paredes, J. (24 de 10 de 2021). España 1936-1939: la mayor persecución religiosa en 2.000 años de cristianismo, a cargo de socialistas y comunistas. *Hispanidad*.

Ramos, D. Q. (2021). *La crisis del sistema*. Obtenido de Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado:
http://descargas.intef.es/recursos_educativos/It_didac/Geo_Hist_ESO/4/08/02_Crisis_sistema/espaa_a_principios_del_siglo_xx.html

Secretaría de Gobernación. (2019, 14 de maig). *Ley General de Partidos Políticos*.

Tapia, G. J. (18 de 11 de 2023). 85 años de la Batalla del Ebro, una de las más sangrientas de la Guerra Civil española. *El Debate*.

Taurus Group. (16 de Juliol de 2019). *TaurusGroup*. Obtenido de TaurusGroup:

https://www.group-taurus.com/timeline_slider_post/1962/

Torrús, A. (20 de Juliol de 2014). El asesinato de un pueblo. *Público*.

United States Holocaust Memorial Museum. (2023). *La Guerra Civil Española*. Obtenido de Holocaust Encyclopedia:

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/es/article/spanish-civil-war>

Arxiu Tribunal Militar Barcelona. Arxiu 28126 de Francisco Marsinach Giralt.
[Consulta: 18/12/2023]

ANNEXOS

ANNEX 1. ENTREVISTA LOLA MARSINACH

Resum de la transcripció de l'entrevista a Lola Marsinach Codina:

INFÀNCIA

A l'escola jugàvem i ens ensenyaven el just. També apreníem a brodar. Jugàvem a saltar a corda, a palet, *al patio de mi casa*, a amagar... Jo vaig néixer després de la guerra i només sé el que ens explicaven, que era poca cosa, ja que com que s'havia perdut, els rojos no parlaven sobre el tema.

LA GUERRA

Hi havia una guerra entre nacionals i esquerres. Era una guerra entre els mateixos del país.

Jo me'n recordo del meu pare, el poc que va explicar que ell el van agafar a la banda dels rojos, llavors es va haver d'amagar, però al final el van agafar i va anar a la guerra. Quan va tronar de la guerra, va dir que van passar 7 anys, entre mili, guerra i presó.

El meu pare va anar a diverses batalles, entre una d'elles la batalla de l'Ebre.

Quan va tornar de la guerra, el van denunciar els de dretes del poble i va estar 3 anys a la presó de Lleida.

ANÈCDOTA: Quan li van dir que podia marxar de la presó, no va voler marxar, ja que era de nit i no tenia diners per viatjar ni per anar a cap hotel. Llavors es va quedar a dormir

a la presó, i l'endemà, va anar caminant fins a Síria, on tenia una germana. Després va tornar aquí.

La meva mare va dir que un cop, quan van entrar els nacionals a casa. Ells a casa tenien els cavalls, i quan es van adonar ja hi havia tota l'era plena de nacionals. El meu pare, com que era de nit i no volia que l'agafessin, va passar per entremig dels nacionals i va marxar a la muntanya per no haver d'anar a la presó. Però quan va tornar, el van denunciar i va haver d'anar-hi.

Durant la guerra, la meva mare, com que hi havia molt poc menjar, anava a Barcelona i feia "contrabando". Baixa pans i embotits d'aquí i pujava arròs, sucre... S'ho posava en unes butxaques dins de les faldilles que ella mateixa es feia. Però si els hi trobaven els hi prenién.

A la postguerra era molt petita i no me'n adonava del que passava, però sí que sé que els hi faltava de tot.

El meu padrí, tractava amb fusta, comprava boscos, feia tallar fusta... i tenia molts diners. Tenia un sac de diners i li van dir que quan vinguessin els nacionals no li valdrien, i no li van valdre i li van prendre les mules i va morir del disgust.

Durant la guerra els rojos, s'amagaven per les muntanyes i anaven a França. Uns germans del meu pare van anar a França. Abans vivien a prop d'Adrall, però van haver de marxar per la guerra.

El pare del meu home va anar a un camp de concentració a França durant la guerra.